

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LXXIX № 9 (3472) Варшава, 3 березня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з Канцелярії Сейму,
авторка – Анна Стрижак

Початок вдалого діалогу влади та меншин. с. 3

Протест українців у Пенєнжні. с. 8

Нагорода для волонтерок Галини Андрушків
та Вікторії Батрин. с. 10

ISSN 0027-8254

Мирослав СКИРКА,
голова ОУП

Блокування українського кордону – це диверсія проти України

Блокування польськими фермерами польсько-українського кордону призвело до скандальної хвилі антиукраїнської ненависті. У час, коли ситуація на фронті загострюється, а росія розпочинає черговий наступ, з польського боку розв'язано повномасштабну торговельну війну з Україною. Кожна війна несе з собою багато невідомих, але одне тут не викликає сумніву – жодні трактори польських фермерів чи висипане українське зерно не стануть перешкодою для російських танків, які проїжджатимуть через польсько-український кордон. Сьогодні поляки впевнені, що не віддадуть навіть ґудзика, але пропоную уважно придивитися до шляхів на Заліщики. У 1939 році їх дуже інтенсивно використовували. Ніхто не має права гратися з безпекою й життям нас та наших дітей, коли багатьох попереджено, що росія – це надовго!

Чергове блокування кордону з польського боку, коли Україна веде виснажливу війну з російською навалою, – це скандал та акт порушення законів й основних принципів безпеки України, Польщі та усієї Європи.

Різні політичні сили Польщі вирішили запропонувати фальшивий діагноз та хибне розв'язання реальних проблем польського села, пропонуючи дії, які є саботажем, тобто свідомою підривною акцією, скерованою на послаблення обороноспроможності України та по суті допомогою агресору. У польських засобах масової інформації розповсюджуються фальшиві повідомлення про нібито отруйну українську сільськогосподарську продукцію, що містить надмірну кількість пестицидів та міндобрих, яку виробляють дешево, без відповідності стандартам та яка заливає польський ринок тощо.

Як засвідчує статистика, польські фермери використовують у рази більше пестицидів та міндобрих порівняно з українськими. Звільнені від російської окупації українські поля вимагають розмінування, вартість якого рівнозначна ціні врожаю, зібраного протягом 3-5 років. Ракети та дрони окупантів знищують українські ферми, склади із зерном та іншу інфраструктуру. Українську продукцію вирощувати значно дорожче, ніж польську, яка, до речі, ще й дотована Європейським Союзом. Прибутки від продажів аграрних товарів посилюють оборонну спроможність України й допомагають їй у важкій, кривавій війні боротися за безпеку також усієї Європи. Цих фактів у Польщі ніхто не бере до уваги, проте повторюють наративи, з яких випливає: усе українське – це отрута та знищення польського села – від меду до корму для худоби.

Дехто пояснює, що блокування кордону – це робота кремлівських агентів. На території польської держави працюють польські служби та єдиною виконавчою владою є чинний уряд, який приймає або не приймає рішення. Він несе повну політичну відповідальність за те, що відбувається в країні. За всю акцію блокування українського кордону проти сільськогосподарської продукції з України відповідає лише польська влада – попередній та теперішній уряди.

Для нас не є зрозумілою позиція заступника міністра сільського господарства Польщі Міхала Колодзейчака. Його цілеспрямована діяльність скерована на те, щоб відвернути увагу від реальних проблем польського села, зробити в усьому винною Україну та запропонувати фальшиві розв'язання. До Польщі та на територію Європейського Союзу в'їжджає російське зерно та продукти, а тим часом на українську сільськогосподарську продукцію вже 7 місяців поспіль запроваджено ембарго. Її відсутність у Польщі протягом такого тривалого часу не розв'язала проблем польських аграріїв. Чому? Бо причиною є не українське зерно та інші продукти, а світова кон'юнктура й анахронічна модель польського сільськогосподарства. Ціна на пшеницю на світових ринках залежить не від України, а від того, що минулого року, коли в росії був великий врожай, вона залила світовий ринок дешевим зерном.

Розповсюджену інформацію, що нібито українське зерно поганої якості, не підтвердили проведені польськими службами перевірки. Його використовують різні держави, зокрема члени Європейського Союзу.

Токсичною є не українська сільськогосподарська продукція, а дезінформація та російська пропаганда, яку поширюють організатори акції та, що дивно, також представники польського уряду.

Польські протестувальники порушують чинне законодавство, коли нищать зерно, яке є чиеюсь власністю. Вони завдають збитків польській та українській економіці, підривають обороноздатність держави, котра захищає Європу від російської агресії. На їхньому боці стоїть міністр сільського господарства, представники влади та поліція. Протестувальники, керовані політиками різних партій, порушують чинне законодавство, контролюючи, які вантажі везуть українські фури. Право на митний контроль мають лише державні митні служби. Виникає запитання: хто надав право протестувальникам вирішувати, що є чи не є потрібним для української обороноздатності? Відповідь – влада й поліція!

Закликаємо уряд Польщі до реальних дій, в результаті яких буде гарантовано збереження правопорядку та повне розблокування польсько-українського кордону, заборонено там будь-які акції протестів, запропоновано польським фермерам такі програми, що допоможуть їм вийти з насправді важкого становища, а не шукати «цапа-відбувайла» в Україні, та проведено інформаційну кампанію, що покаже дійсні механізми формування цін продуктів на європейському та світовому ринку.

Саме зараз, коли над усіма нами нависає загроза війни, два наші народи та держави потребують справжньої солідарності, завдяки якій разом ми будемо сильніші. Інвестуючи в польсько-українську солідарність, інвестуємо в мир та справедливість у Європі. ●

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Початок вдалого діалогу влади та меншин

19 лютого пройшла зустріч представників Спільної комісії уряду і національних та етнічних меншин з маршалком Сейму Шимоном Головню. Це відбулося вперше за 19 років існування Комісії, і це представники меншин вже називають історичною подією.

– Ми дуже раді, що пан маршалок знайшов можливість зустрітися з нами, – каже Григорій Купріянович, співголова комісії та представник української меншини. – Тим більше, що зараз в польському парламенті немає жодного депутата, який би репрезентував меншини, і комісія – зараз єдиний легітимний орган, який представляє меншини, тому ця зустріч і була такою важливою. Ми мали можливість представити маршалку ключові питання, важливі для меншин, які потребують розв'язання: і ті, що були результатом занедбань протягом багатьох років, і ті, що з'явилися останніми роками. Це питання з багатьох сфер – культурного життя, освіти, існування меншин в публічному житті, де вони є почасти маргіналізовані і не беруться до уваги, також питання історичної пам'яті, які є дуже важливими для нас, адже меншини відрізняються від загалу, мають свою окрему історичну пам'ять. Ми звернули увагу на відсутність представника меншин в парламенті, вказали як на довготермінові розв'язання цієї проблеми через зміни виборчого права, так і на короткотермінові рішення, які можна було б застосувати вже зараз. Говорили також про значення Спільної комісії, в якій засідають як представники уряду, так і представники національних та етнічних меншин. Звичайно, торкалися і фінансового питання, бо воно є дуже важливим для нашого функціонування.

Представник німецької меншини Бернард Гайда зауважує, що серед головних тем, які розглядалися на зустрічі, були зміни в законодавстві, зокрема щодо представництва меншин в парламенті.

– На сьогоднішній зустрічі я намагався представити тему, яку вважаю базовою у політиці щодо меншин в Польщі, – коментує він, – а саме той факт, що в Польщі звертають дуже мало уваги на ратифіковані РП європейські документи: Європейську хартію регіональних мов або мов меншин та Рамкову конвенцію про захист національних меншин. Обидва документи ратифіковані в Польщі і безпосередньо зобов'язують до дій. Натомість польські юридичні акти їх не враховують в багатьох випадках, і шкутильгаючи освіта меншин є прикладом того, що якби положення Європейської хартії мов були реалізовані, то половини поточних проблем ми б не мали. Ми говорили про те, що якби було рішення розв'язати ці проблеми, то були би потрібні зміни в законі про меншини, аби уможливити реалізацію європейських положень у польській практиці. Також важливою темою було те, що ми вперше опинилися в ситуації, коли в парламенті немає жодного депутата з меншинного середовища. В попередній каденції у нас був представник німецької меншини, натомість зараз його немає, звичайно, через нестачу голосів, однак це явно показує, що виборчий привілей меншості, яка не мусить отримувати 5% на виборах в масштабі держави, став зараз фікцією.

Зараз цього мало, цього не вистачає. Ми звернули увагу маршалка, що у виборчій практиці інших європейських країн існують механізми для гарантування нацменшинам свого представництва в парламенті. Для цих змін потрібна довга дорога змін в законодавстві, однак якщо такої цілі не визначати, то її ніколи і не досягнуть.

Присутні говорили про мультикультурність Польщі, про те, що в багатьох частинах країни культура та історія національних та етнічних меншин поступово зникає і що це останній момент, аби врятувати їхню культурну спадщину.

– Дуже важливо, що ми говорили відкрито про збереження культурної ідентичності меншин і що це неможливо без інструментів підтримки держави, – коментує представник німецької меншини Рафал Бартек. – Якщо ці інструменти не почнуть працювати, не почнуть діяти хоча б ті механізми, що записані в Європейській хартії мов, то ті ідентичності, які вже зараз перебувають під загрозою, просто зникнуть. Ми почули від маршалка Шимона Головні, що він це чує та розуміє, однак також він вказав на механізми функціонування парламентських інструментів – що не все можна вирішити вже завтра. Ми цього і не очікуємо, але сподіваємося, що зараз відкриваються двері до постійної співпраці, і ми окреслили ті інструменти, які могли б у цьому допомогти. Ми почули певний план роботи, зокрема думки маршалка, як могли би більш ефективно функціонувати питання меншин в Сеймі, в тому числі в технічному плані. Ми не очікуємо, що всі проблеми будуть вирішені після однієї зустрічі, однак вказали на потребу того, щоб Спільна комісія почала інтенсивну роботу, аби це не були «товариські зустрічі». Треба заважити, що ті меншини в Польщі є, і треба шукати шляхи до вирішення їхніх проблем.

На зустрічі обговорювали і питання освіти меншин. Як підкреслює Рафал Бартек, хоча кожного року держава видає більшу кількість грошей на освіту меншин, однак задоволеність меншин від цього не росте.

– Німецька меншина останні два роки була дискримінована у порівнянні з іншими меншинами, зокрема в питанні, що стосується кількості годин навчання рідної мови, – зазначає Бернард Гайда. – Ця проблема після появи розпорядження нової міністерки освіти мусить зникнути 1 вересня, і німецька меншина повернеться на рівень інших, однак всі меншини мають значущі проблеми з реалізацією освітніх потреб, на чому ми теж наголошували на зустрічі.

Члени Спільної комісії залишилися задоволеними аудієнцією. Маршалок був відкритим до діалогу, висловив бажання щорічних зустрічей з членами комісії та зацікавлення подальшою співпрацею.

– Сьогоднішня зустріч – чергове підтвердження того, що ця людина розуміє тематику та відчуває підходи до національних, етнічних і релігійних меншин, – зізнається Бернард Гайда. – Під час зустрічі пан маршалок допитувався, яка з наших проблем є найважливішою, де є брак реалізації. І думаю, він все чудово зрозумів.

– Зустріч була дуже приємною, – констатує Григорій Купріянович. – Відчувалося, що маршалок Шимон Головня – це людина, яка розуміє проблематику меншин і відчуває значення цієї проблематики. Ми почули дуже важливі заяви з боку маршалка, відчувалося його піклування про меншини. Дуже сподіваємося, що ця перша зустріч буде початком системної співпраці з маршалком Сейму. Вона не випадкова, адже вже раніше він заявляв про свою підтримку та увагу до національних та етнічних меншин. Дуже позитивно оцінюю цю зустріч, думаю, вона була дуже потрібною, сподіваємося на її результати. ●

Анна ВІННИЦЬКА

Фото надано героїнею статті

Петриківський розпис у Кошаліні

«Галина Алексеева, для нас – Galina, родом з України. До Польщі приїхала 4 березня 2022 року й оселилася в Кошаліні, де дуже швидко знайшла своє нове місце на Землі. Близько року вона є членом кошалінського Творчого мистецького товариства (Zespołu Pracy Twórczej Plastyki). Історія Galiny – приклад того, що ми ніколи не повинні відмовлятися від своїх мрій», – написала у фейсбуці Ельжбета Калінська з Творчого мистецького товариства після виставки мисткині.

Наприкінці січня в Кошаліні в галереї «VivaMY» відбувся вернісаж виставки Галини Алексеевої, яку можна було відвідати до кінця лютого. Переважну частину картин становили роботи в техніці петриківського розпису, але були й пейзажі, портрети та абстракції. Для Галини Алексеевої час перебування в Кошаліні – це період особистого творчого розвитку.

– Кошалін мені дуже подобається. Тут я віднаходжу нові сенси життя, те, що цікаво. І ця цікавість дає мені енергію для розвитку та пізнання себе як художниці. У мистецькому товаристві відчутно творчу, а водночас родинну атмосферу. Я між цими людьми почуваюся настільки комфортно, що самій хочеться робити власний внесок у діяльність товариства. Зрозуміло, я сумую за своїм домом, але мені тут теж добре, – говорить Галина Алексеева.

Художниця родом із Кривого Рогу, а до Кошаліна приїхала після початку повномасштабного нападу. Тут жив її син, який через проблеми зі здоров'ям мусив покинути рідне місто й ще до війни оселився саме в Кошаліні. У місті мисткиня відома насамперед завдяки петриківському розпису, у межах якого реалізує свій талант. Як сама зазначає, у Кривому Розі вона вже досягла рівня педагога, у неї були учні,

котрі брали участь у міжнародних конкурсах та здобували перші місця. Перед самим початком російського вторгнення Галина Алексеева зі своєю ученицею отримала запрошення на виставку до Парижа. Над картиною дівчинка працювала два місяці, вклала неймовірно багато праці, але прийшла війна й зненацька обірвала плани та перспективи розвитку.

Уперше до Кривого Рогу Галина Алексеева повернулася через півтора місяця від початку війни, оскільки в місті лишилися незалагоджені справи – потрібно було хоча б вимкнути холодильник, щоб мати змогу бути відсутньою довше. Через рік з дому поїхала вдруге, проте цього разу – до Києва, де мешкає її старший син.

– Коли я потрапила до Польщі, мені було дивно, що тут мирне небо, немає повітряних тривог та не чути жахливих звуків. Насамперед оце мирне небо дуже відчувалося. Тому коли я вперше поверталася в Україну, то була велика туга від того, що вона заповнена мішками з піском, блокпостами. Приїхала до Кривого Рогу, а тут на в'їзді вирито оборонні окопи. Жахливе відчуття. Наше місто довге – 120 кілометрів, й у всіх стратегічних місцях стоять протитанкові іжаки, видно маскувальні сітки й чути тривоги, як по всій Україні. Кажуть: до тривог можна звикнути, однак, коли ти їх не чула щодня, це жахливе відчуття, – згадує Галина Алексеева.

У Кошаліні художниця опинилася без своїх учнів, тому вирішила працювати над власним розвитком. Виставка в галереї «VivaMY» – це результат її роботи. Вона продовжує розвиватися у петриківському розписі, оскільки цим займалася до виїзду, має напрацьовані майстерність та високий рівень виконання. Приїхавши до Польщі, почала малювати пейзажі, портрети та абстракції. Художниця теж набирає учнів для занять з петриківського розпису, аби поширювати цей вид мистецтва на Помор'ї. Тим паче, що її тут тепло зустріли. Галина Алексеева успішно проводить майстер-класи як для дітей, так і дорослих. Заняттями цікавляться насамперед молодші українці й старші поляки – мисткиня порахувала, що до цього часу була запрошена на чотири майстер-класи до Кошалінського музею, вісім – відбулося в межах проєкту «Społecznik». Результатом цієї діяльності стала невеличка постійна виставка в офісі «Ери жінок». Галина Алексеева відвідує з майстер-класами й навколишні місцевості.

– Перед нашою зустріччю я бачилася з полькою, яка була учасницею таких занять. Їй настільки запало в душу петриківське мистецтво, що вона роздобула котячу шерсть, з якої я зробила для неї пензлик. Ми довго розмовляли одна з одною, краще познайомилися за чашкою кави, й тішуся, що моїм мистецтвом зацікавлені теж поляки. Думаю: петриківське мистецтво, яке внесене до списку ЮНЕСКО як світова культурна спадщина, буде так само відомим, як, наприклад, китайська каліграфія чи аргентинське танго, фламенко, оскільки це западає людям просто в душу, – розповідає Галина Алексеева.

Зараз мисткиня набирає учнів для своїх дитячих та дорослих груп. Вона мріє про те, аби майстер-класи не мали лише розважального характеру, а учасники випрацьовували під час них високий технічний рівень та майстерність. Художниця хотіла б, щоб на виставках були представлені не лише її роботи, але й учнів. Тому тих, хто цікавиться петриківським розписом, запрошують на заняття до «Майстерні», що розташована в греко-католицькій церкві в Кошаліні, кожного понеділка та середи о 17:30. А з Галиною Алексеевою можна зв'язатися за допомогою фейсбуку, де вона створила групу «Петриківський розпис у Кошаліні». ●

Битівська співанка замість Маланки

17 лютого в Сільському центрі культури села Удорп'є біля Битова (Поморське воєводство) українська громада провела подію «Співанка у вишиванках». Організатори вирішили так зібрати кошти на Збройні сили України, а за нагоди зустрітися разом та поспівати.

Ініціатива була скерована як до дорослих, так і дітей та молоді.

«Ми зробили таку форму, щоб усі могли зустрітися – також батьки, які мають малих дітей», – зазначає одна з організаторок Дорота Литвин.

Подію відвідало кількадесят осіб. Наймолодша учасниця має три роки, найстарший – більше вісімдесяти. Усі зібрані кошти підуть на підтримку ЗСУ.

Фото з архіву організаторів

Заява української спільноти Підляшшя в другу річницю повномасштабної агресії російської федерації проти України

Два роки минуло з дня, який змінив хід європейської та світової історії. 24 лютого 2022 року російська федерація вступила в чергову фазу агресії проти України, а війна, що триває з 2014 року, увійшла в новий, трагічний та жорстокий етап. Уже 730 днів щодня на фронті та у власних домівках гинуть жителі України, а російський окупант творить злочини, прагнучи знищити українську державу та народ. російські бомби та ракети руйнують будинки, лікарні, музеї, школи, театри, храми, енергетичну інфраструктуру. Перестали існувати цілі міста та села. Мільйонам українців довелося покинути свої домівки, часто шукаючи спокою та безпеки за межами Батьківщини. Українське суспільство продемонструвало всьому світу велику рішучість в обороні своєї держави, свободи та незалежності. Україна щодня несе великі жертви, сплачуючи високу ціну за право на існування. Ми хочемо віддати шану всім, хто захищає Україну від злочинної агресії: українським воїнам та їхнім родинам, а також тим, хто їх підтримує та допомагає, ризикуючи своїм здоров'ям та життям. Висловлюємо солідарність з усім українським суспільством, яке живе в реаліях відкритої війни та постійної загрози бомбових та ракетних ударів. За останні два роки весь демократичний світ надав безпрецедентну підтримку Україні, котра перебуває в стані війни. Надзвичайно важливо, що польська держава, громадянами якої ми є, на багатьох рівнях допомагає

Україні та українському народу в боротьбі із загарбником та оточує турботою воєнних біженців, котрі прибули до Польщі. Україна бореться не лише за власну свободу, незалежність і право на існування. Українські воїни захищають Європу та демократичний світ від імперських прагнень російської федерації під керівництвом владі-міра путіна. Ми закликаємо до подальшої підтримки – військової, економічної, соціальної та політичної – для України, котра протистоїть агресору. Оборона української держави має завершитися перемогою над загарбником, торжеством правди й справедливості. Це має бути метою всього демократичного світу, свободу якого захищають сьогодні українські воїни, а жертву несе все українське суспільство.

Від імені української спільноти Підляшшя:

Марія Рижик – голова Союзу українців Підляшшя, Андрій Артем'юк – заступник голови Союзу українців Підляшшя, Лука Бадовець – заступник голови Союзу українців Підляшшя, Людмила Лабович – секретарка Союзу українців Підляшшя, Юрій Гаврилук – головний редактор українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою», Мирослав Степанюк – голова товариства «Спадщина Підляшшя», Юрій Місіюк – голова Товариства друзів скансену в Козликах, Григорій Купріянович – директор Підляського наукового інституту, Роман Висоцький – голова наукової ради Підляського наукового інституту.

Більськ на Підляшші, 24 лютого 2024 року

Тринадцятий транспорт із допомогою прибув у Володимир

У п'ятницю, 16 лютого, до Володимира, українського міста-партнера Кентшина, прибув тринадцятий транспорт із гуманітарною допомогою.

Його організаторами були кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі, повітове староство в Кентшині, Волонтерський центр у Кентшині та місцева греко-католицька парафія. Цього разу партнери в Україні отримали спальні мішки, термоактивну білизну, турнікети, флісові рукавички, електропили, бензопили, холодильники, електрогенератор, моторну оливу, будівельну пилку, набір інструментів та консерви.

За запевненнями секретаря міськради Івана Юхимюка, частина привезених речей і продуктів найближчим часом буде передана бійцям, які воюють на фронті з російськими посіпаками.

Андрій СИДОР

Фото надане організаторами

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Леся САМЧИНСЬКА

Нове житло для українців

Одним з найбільших випробувань під час війни для українців є втрата власних домівок. Аби полегшити ремонт, відбудову та купівлю нового житла, держава ввела програми «ЄВідновлення» та «ЄОселя», якими скористалися вже тисячі українських родин.

За весь час повномасштабної війни пошкоджено або зруйновано оселі у понад 3,5 млн громадян України. Найбільше постраждали мешканці Донецької, Київської, Луганської, Харківської, Миколаївської, Чернігівської, Херсонської і Запорізької областей. Звісно, що більш за все зруйноване житло у тих регіонах, де безпосередньо відбувалися бойові дії. Так, наприклад, в Маріуполі Донецької області понівечено майже 90% будівель, в Ірпені Київської області – половина. Загалом в Україні від 24 лютого 2022 року зруйновано понад 167 тисяч будівель. Серед них 147 тисяч – це приватні будинки, а ще 20 тисяч – багатоквартирні. Вартість збитків у житловому фонді становить 55,9 млрд доларів. На жаль, не всі пошкоджені будинки підлягають ремонту та відновленню, багато помешкань зруйновані вщент. Тож велика кількість українців потребує нового житла.

Відтак президент України Володимир Зеленський ще у березні 2022 року пообіцяв, що держава компенсує кожен метр втраченої нерухомості. Однак процес відновлення житла та компенсації втрат не настільки швидкий, як би того хотілося українським родинам, адже будувати нове житло під час війни – завдання не з легких. Серед іншого будівельна галузь в Україні стикнулася з низкою обумовлених війною проблем: відсутність інвестицій, зростання вартості будівельних матеріалів (на 60% упродовж першого року війни), здорожчання вартості робіт (у середньому на 30%), відтік «робочих рук», руйнування логістики тощо. Як результат – на початку повномасштабної війни будівельна галузь України просто завмерла.

Зруйновані будівлі у Гостомелі, Київська обл., серпень 2022 року. Фото авторки статті

Однак вже влітку 2022 року забудовники почали активізуватися і, наприклад, в Київському регіоні відновило роботу близько 40% будівельних майданчиків. А наприкінці 2022 року українці поступово почали інвестувати в новобудови, переважно в західних регіонах країни та в столиці. У деяких областях стартували нові будівельні проекти. Проте вартість квадратного метра житла в Україні порівняно з 2021 роком сягнула рекордного максимуму за останні 6 років – на Київщині ціна за «квадрат» новобудови в гривні виросла майже на 40%, на Львівщині – 66%, на Одещині – 68%, а на Закарпатті сягнула навіть 116%.

Але новобудови, звісно, по кишені далеко не всім українцям. Тож ті, хто лишився без житла, по-різному намагаються знайти вихід з такої ситуації – хтось переселився до тимчасових модульних містечок, як-от в Бучі чи Бородянці, що на Київщині, хтось самотужки ремонтує пошкоджений дім, інші орендують житло, а деякі родини до сих пір змушені жити у родичів.

«ЄВідновлення»

На другий рік війни, у травні 2023 року, нарешті стартував перший етап державної програми «ЄВідновлення» – виплата компенсації на ремонт пошкодженого внаслідок бойових дій житла, яке підлягає відновленню. Йдеться саме про незначні пошкодження, на усунення яких люди ще не витратили власні кошти. Тобто українці отримали змогу дістати грошові виплати на відновлення пошкодженого помешкання – квартири, приватного будинку, кімнати в гуртожитку тощо. Максимальна сума допомоги спочатку становила 200 тисяч гривень. У червні 2023 року вже розпочалися виплати, і першими компенсації на ремонт своїх осель отримали мешканці Київщини та Донеччини. У вересні цього ж року грошової компенсації зросла до 350 тисяч гривень для квартир і до 500 тисяч гривень для приватних будинків. Важливо, що отримання такої компенсації є максимально просте: спочатку слід подати повідомлення про пошкоджене майно та заяву на допомогу через застосунок або портал «Дія», потім дочекатися рішення комісії місцевої ради про суму компенсації і насамкінець отримати кошти на віртуальну картку, яку можна відкрити в одному з банків-партнерів програми «ЄВідновлення».

Загалом на початок 2024 року за першим етапом «ЄВідновлення» вже 32 тисячі родин отримали кошти на термінові ремонти на загальну суму 2,4 млрд гривень, а 3 тисяч родин отримали кошти на капітальні ремонти на загальну суму 900 млн гривень.

Другий етап державної програми «ЄВідновлення» розпочався 1 серпня 2023 року. Власники повністю зруй-

Донька Вікторії – Марія – у зруйнованому помешканні. Їхня родина першою в Україні реалізувала житловий сертифікат. Фото з телеграм-сторінки мера Бучі Анатолія Федорука

нованого житла внаслідок російської агресії отримали можливість подати заявку на сертифікат для придбання нового житла. Після подачі заяви її опрацьовує комісія місцевого самоврядування та розраховує суму компенсації. Кожен, хто отримав житловий сертифікат, може забронювати кошти для купівлі будинку або квартири через застосунок «Дія» і обрати собі нове житло. Середня сума одного сертифікату складає 2,121 млн грн. За житловий сертифікат можна придбати квартиру, будинок (на первинному чи вторинному ринку нерухомості) або інвестувати у майбутню нерухомість. Важливим є те, що придбати житло можна в будь-якому регіоні України, незалежно від того, де розташована зруйнована нерухомість. У випадку, коли вартість обраної нерухомості вища, ніж вартість сертифіката, то суму, якої не вистачає, доведеться доплатити власними коштами. Якщо ж вартість обраної нерухомості менша, ніж передбачено сертифікатом, то невикористана сума повернеться державі, а в грошовому еквіваленті її можна отримати лише згодом з прийняттям процедури стягнення репарацій з рф. Скористатися житловим сертифікатом потрібно протягом 5 років з моменту його отримання.

Перші виплати почали нараховувати наприкінці 2023 року. І нещодавно українські ЗМІ облетіла приємна новина – перша українська родина, чиє житло зруйнували росіяни, придбала собі будинок за програмою «ЄВідновлення». Пані Вікторія, жителька Бучанської громади, що на Київщині, мешкала у будинку в Гостомелі. Під час російської агресії у лютому-березні 2022 року її будинок вщент згорів. Родина Вікторії за державною програмою обрала дім у місті Буча і планує незабаром переїхати у нову оселю.

«Загалом для виплати компенсацій за повністю знищене житло вже подано 8 тисяч заяв від тих, чиє житло зруйновано внаслідок російської агресії. Згенеровано 432 сертифікати – їхні власники вже обирають житло для покупки», – повідомив на початку цього року міністр розвитку громад, територій та інфраструктури України Олександр Кубраков. Найбільше звернень надійшло із Харківської, Київської та Миколаївської областей. Компенсації відбуватимуться в межах наявного обсягу коштів на небюджетному рахунку Міністерства інфра-

структури України. На виплату компенсацій за знищене житло передбачено 5,8 млрд гривень у 2024 році. Фінансування здійснюється спільно зі Світовим банком, за необхідності можуть бути виділені додаткові кошти.

Тим українцям, хто хоче побудувати новий будинок самостійно на власній земельній ділянці, а не купувати його в іншому місті за програмою державного відновлення, доведеться поки що зачекати до тих пір, коли буде запроваджена послуга грошової компенсації на відбудову. Такі виплати на придбання будматеріалів та замовлення будівельних робіт планують розпочати вже незабаром, а саме упродовж лютого-березня 2024 року.

Також на сьогодні триває пілотний проєкт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України в Мелітополі, в межах якого за допомогою супутника оцінюється зруйноване житло. Проєкт планується завершити в середині лютого, а результати екстраполювати на всі тимчасово окуповані території. І це – дуже важлива державна ініціатива, оскільки вона дасть змогу нарахувати виплати компенсацій тим українцям, чий зруйнований помешкання розташовані на тимчасово окупованих територіях і які не можуть самостійно оцінити ступінь пошкодження.

Найближчим часом також планується впровадження у практику третього етапу програми «ЄВідновлення», в межах якого українці зможуть отримати компенсацію на ремонт житла, який вже виконали самостійно. І таких людей багато, адже не всі мають можливість тривало чекати на грошову компенсацію від держави чи мешкати у понівечених оселях.

«ЄОселя»

Оселя

Програма доступного кредитування житла

Ще одне державне нововведення – програма «ЄОселя». Це нова програма доступного кредитування житла, ініційована президентом України, що почала діяти з жовтня 2022 року. Кредитують за пільговою ставкою – 3%, максимальний строк кредиту – 20 років, мінімальний початковий внесок – 20%.

У програмі можуть взяти участь громадяни України, старші 18 років, однак не старші 70 років на дату погашення, платоспроможні, які не мають власного житла зовсім, або воно менше ніж $52,5 \text{ м}^2 + 21 \text{ м}^2$ на кожного наступного члена сім'ї, або розташоване в районі бойових дій, або на тимчасово окупованій території. Також серед вимог: відсутність особи у санкційних списках та в інших чинних державних програмах із забезпечення житлом.

Як повідомляє Міністерство економіки, на початок цього року вже понад 7 тисяч українських родин взяли кредити на придбання житла за цією програмою на загальну суму 10,7 млрд грн від початку її дії. ●

Григорій СПОДАРИК

Фото автора статті

Протест українців у Пенєнжні

«Хай переживуть те саме, що наші мами, які втрачають дітей», «Убивці», «Стоп війні», «Не вбивайте українських дітей» чи «Помий руки від крові» – такі слова почув посол росії Сергій Андрєєв, його колеги та їхні польські прихильники. 18 лютого російська делегація відвідала містечко Пенєнжно (Вармінсько-Мазурське воєводство) і поклала квіти на місце знесеного у 2015 році пам'ятника радянському генералові Івану Черняхівському.

Коментуючи для Польського пресового агентства «привітання» з боку української громади, дипломат сказав, що росія певна своєї правди та перемоги і як у 1945 році, так і тепер переможе на Донбасі, у новоросії та Україні.

Петро Пушкар із команди ініціаторів протесту відзначив, що акція є спонтанною, а місцева громада рік тому теж проводила протест. Однак теперішній був більш організованим.

– Людей – більше, – підкреслив Петро Пушкар. За його словами, присутність українців на такому візиті обов'язкова й очевидна.

– Орки путіна вбивають мирний український народ, руйнують місто за містом. Нас не цікавить навіть вони сюди приїжджають. Ми прийшли протестувати проти війни путіна, яка вже знищила немалу частину нашої України, – говорить активіст. Водночас сам візит посла, на його думку, можна вважати провокацією. – Вони тіль-

ки чекають якогось зіткнення, яке зможуть показати у своїй пропаганді.

Згадуючи про постійну допомогу й активність з боку місцевих українців, він підкреслив:

– Ми знаємо, що ця війна не скінчиться швидко, але ми від неї не втомимося. Постійно допомагатимемо, як можемо.

Петро Пушкар розповідає, що тепер майже кожен похорон у громаді замість квітів супроводжується збором пожертв на Збройні сили України, і, як правило, це не символічні кошти. Нещодавно волонтер із цього регіону

Юрій Величко їздив з групою інших в Україну й завіз дві заповнені допомогою машини, зокрема одну пожежну.

– Юрко везе це все одразу на фронт. Хоч у медіа говорять про випадки корупції, ми маємо певність, що наша допомога дістається туди, де вона потрібна, – підкреслив Петро Пушкар.

Серед учасників протесту була пані Ліля, яка приїхала до Пенєжна з дітьми, утікаючи з України від війни. Вони постійно дуже переживають за родину, яка лишилася на батьківщині.

– Багато моїх друзів загинуло, багато членів моєї сім'ї – на війні. Дуже страшно, як цілий світ дивиться на те, що гинуть люди, – розповіла жінка. Вона цінує згуртованість українців Пенєжна і їхню, а також місцевих поляків, залученість у підтримку України. Що б хотіла сказати представникам держави агресора?

– Нехай вони переживуть те саме, що переживають наші матері, які втрачають своїх дітей. Вони нелюди, бо не може людина бути такою, – відповідає пані Ліля.

Голова гуртка ОУП у Пенєжні Галина Стегнач-Бусько присутність на протесті називає просто – обов'язком.

– Це вшанування тих, хто гине за самостійність України, – відзначає голова. За її словами, протест відображає також силу громади і дає відчуття згуртованості. – Так ми показуємо, що не байдужі до війни. Україна – це також ми. Тому ми тут.

Данута Сушко прийшла сюди, щоб нагадати, що росія напала на Україну.

– Хочу, щоб Україна була вільна і самостійна, – говорить учасниця протесту. Вона зауважує, що, вбивши Олексія Навального, путін укотре показує, що хоче бути «царем усього світу». До того ж він постійно говорить, що немає такого народу як український і такої мови як українська. – Тому я тут. Хочу показати, що ми – українці – є, були й будемо. Слава Україні!

У тому, що в таких ситуаціях треба стояти, протестувати й показувати себе, переконаний ще один мешканець Пенєжна – Іван Місило.

– Мусимо теж підтримувати наших воїнів, які особливо цього потребують. Треба робити все, щоб наша Україна залишалася незалежною і вільною. Світ мусить це зрозуміти та підтримувати Україну всіма можливими способами, – говорить учасник акції. Він зауважує також, що українська громада на місцях нещодавно збирала віск, з якого робили свічки для воїнів на фронті. – Хочемо, щоб вони відчували нашу підтримку, ставали сильнішими й не падали духом.

Особисто для Івана Місила війна – дуже близько, тому що родичі дружини зараз перебувають на лінії фронту. Він знає, що кожна форма допомоги є також підтримкою кожної конкретної особи.

Серед учасників протесту були й представники молодшого покоління, як Уляна Пушкар.

– Я прийшла сюди, щоб нагадати, що Україна надалі знаходиться в стані війни. російським дипломатам хочемо показати: ми тут, щоб сказати, що вони роблять погано, – зазначила дівчина. Вона навчається в українському ліцеї в Ґурові-Ілавецькому. Говорить, що так, як і попереднього року, у школі відбуватимуться урочистості, пов'язані з роковинами війни росії проти України. За її словами, крім іншого, це також форма духовної підтримки друзів з України, які навчаються в школі.

Ще один з учасників протесту Андрій Шмигельський пробував розмовляти з поляками, котрі разом з російським послом приїхали до Пенєжна.

– Я не можу зрозуміти, чому вони з росіянами і їм не заважає, що ті роблять в Україні. Що сидить у цих головах? – питає Андрій Шмигельський, який на протест приїхав з Ельблонґа. Він так само не розуміє, чому ці люди не зважають і на нещодавнє вбивство російського опозиціонера Олексія Навального. Чоловік помітив також, що реєстраційні номери автовок показують, що прихильники росіян приїхали переважно ззовні та не мешкають у Пенєжні та цьому регіоні.

Підсумовуючи проведену акцію, Петро Пушкар зазначив, що не варто брати до уваги слів людей, які приїжджають сюди з росіянами.

– Вони щороку повторюють ті самі дурниці. Кажуть, що кладуть квіти в пам'ять про людину, яка вигнала звідси фашистів. Ми тут у зовсім іншій справі та звертаємо увагу на сьогоднішню ситуацію, а не 70-літньої давнини.

Війна відбувається зараз, і проти неї ми протестуємо, – зауважив Петро Пушкар. Щодо польських учасників російської делегації він не має сумніву – це просто «п'ята колона», яка з великою ймовірністю отримує гроші від Москви за свою присутність. Як вважає Петро Пушкар, таке буде й цього не вдасться уникнути. Але протестувати завжди варто, тому через рік активісти планують провести тут більш масштабну й організовану акцію. ●

Павло ЛОЗА

Фото з фейсбук-сторінки Uniters

Нагорода для волонтерок Галини Андрушків та Вікторії Батрин

У середині лютого у Варшаві відбулася церемонія вручення нагороди «Портрети сестринства» від видавництва Sestry.eu. Це нагорода за порятунок людей і допомогу їм під час війни, внесок у польсько-український діалог, солідарність між жінками, підтримку та союзництво в боротьбі за гуманістичні та демократичні цінності.

Журі обрало переможців з-поміж дванадцяти номінанток, серед яких було шість польок і шість українок.

Премію «Портрети сестринства» з боку України отримали Вікторія Батрин та Галина Андрушків – засновниці варшавського фонду Uniters.

«Для нас ця нагорода – можливість бути поруч та працювати з неймовірними жінками, з нашою командою. Вона показує, що ми рухаємося у правильному напрямку. Щиро кажучи, за важкою щоденною працею не завжди маємо час показувати людям усе, що ми робимо, і тому дуже цінно, що хтось це зауважив та оцінив. І оцінили жінки, наші сестри, ті, хто теж так багато робить для інших. Тому ми не конкуруємо, тільки співпрацюємо», – сказала у своїй промові Галина Андрушків, наголосивши, що п'ять тисяч євро, які вони отримали разом із дочкою Вікторією як переможниці, підуть на медичні рюкзаки, котрі розробив та запатентував фонд.

«Саме вони допомагають рятувати життя на фронті. Відчуття сестринства з польками я і Вікторія носимо в собі від народження, але саме з початком війни це відчуття переросло в сестринство міжнародних масштабів», – заявила Галина Андрушків.

Фонд, яким керує українка, пересилає найнеобхідніші вантажі в Україну та збирає гуманітарну допомогу для українських біженців у Варшаві. За весь час організація відправила понад 6 тисяч тонн гуманітарної допомоги, більшість якої становлять медичні вантажі (обладнання, ліки, перев'язувальні матеріали), харчі (для військових, територіальної оборони й цивільного населення), військове оснащення (тактичні аптечки, бронежилети, тепловізори, дрони) тощо.

Крім цього, фонд проводить літні табори в Польщі для дітей українських військових, а також організовує акцію з вручення новорічних подарунків «Свята без тата». За десять років існування акції, до якої щороку приєднується українська громада в Польщі та школи з українською мовою навчання, дітям загиблих захисників України та дітям з лінії фронту було передано понад 300 тисяч подарунків.

З польського боку перемогла Марта Маєвська, очільниця міста Грубешів, яка після нападу росії на Україну в лютому 2022 року заснувала у своєму місті центр для біженців. Вона залучила сотні волонтерів, які забезпечували українців, котрі тікали від війни, їжею, житлом, надавали консультації та психологічну підтримку. Від початку війни центр у Грубешові прийняв понад 100 тисяч людей.

Натомість переможницею читацького голосування стала Агнешка Дея. Волонтерка керує центром допомоги «Під парасолькою», завдяки якому люди з України та інших країн отримують харчову, психологічну та інформаційну підтримку.

Премію «Портрети сестринства» створила редакція Sestry.eu. Нагородою видання хотіло відзначити жінок, котрі завдяки своїй активній громадянській позиції, людяності й готовності до самопожертви об'єднуються, щоб підтримати тих, хто цього найбільше потребує. Метою відзнаки є підкреслити внесок жінок у захист демократії в Європі та світі.

Sestry.eu («Сестри») – міжнародний інтернет-журнал для жінок з України. Його очолює журналістка українського «Еспресо ТВ» Марія Гурська. Редакційна команда складається переважно з українських журналісток, колишніх редакторів і журналістів «Газети виборчої».

Перший випуск вийшов улітку минулого року. Вебпортал адресовано не лише українкам, які проживають у Польщі, але й мігранткам, що перебувають у країнах ЄС, Канаді та США.

Тактичний рюкзак

Це перший міжнародний інтернет-журнал для українських жінок. Його підтримує фонд «Media Liberation» та Фонд Кульчика.

Розмова з Галиною Андрушків

– Премія «Портрети сестринства» – не перша нагорода, яку ви отримали за минулий рік. Серед іншого була відзнака Верховної Ради України за заслуги перед українським народом та відзнака від Валерія Залужного.

– Дійсно, так було. Але ми працюємо не для нагород. Наше завдання – допомогти Україні. Тут нічого не змінюється. Проте обсяг допомоги зменшився зі ста до десяти відсотків, якщо йдеться про підтримку, яка надходить ззовні. Постійно шукаємо фінансування, проводимо збірки, звертаємося, куди тільки можемо – до друзів, партнерів за кордоном. Ми допомагаємо переважно армії.

– Яким чином?

– Здебільшого це медична допомога: тактичні рюкзаки, аптечки – тобто все, що рятує життя. Але також допомагаємо теплим одягом, харчами та робимо маскувальні сітки. Кожного дня до нас приходять гурт людей, який їх плетє. Робили білі, а зараз знову повертаємося до зелених.

– Хочу запитати про тактичний рюкзак. Ви самі його розробили?

– Так, у співпраці з медиками, спеціалістами з України, Польщі та інших країн Європи. Він унікальний тим, що завдяки йому насправді можна зробити операцію прямо на полі бою. Дуже багатьох не довозять до стабілізаційного пункту, тому що військові втрачають багато крові.

Наш рюкзак дозволяє стабілізувати солдата на місці. Коли ми починали робити такі рюкзаки, один коштував 10 тисяч злотих. Зараз деякі елементи цього рюкзака, які беремо з різних країн, подорожчали, і тому тепер його вартість – 13 тисяч. Це багато. Сподіваюся, що на цій цифрі ціна зупиниться, щоб можна було врятувати більше життів. Військові медики їх хвалять. Хочемо забезпечити всі медичні одиниці на всій лінії фронту такими рюкзаками.

– Ви згадали про фронт. Нещодавно була 10 едиція акції «Свята без тата». Уперше вона була скерована лише до дітей, що мешкають біля лінії фронту.

– Було дуже важко з логістикою. Троє дітей загинуло. Вручили подарунки, і діти загинули. Це жахіття. Так було на Донеччині. Загинули від обстрілу. Там постійно гинуть діти, на всій лінії фронту. Завдяки партнерам, благодійникам, які приносили солодощі, одяг, іграшки, котрі ми отримували цілими палетами, вдалося закрити всі потреби. До дітей подарунки лише військові доставляли, бо там ведуться бої. Це кошмар. Діти місяцями не виходять із підвалів. Ці діти втрачають зір, у них сивіє волосся. Вони не бачать денного світла. У дітей не те що свят нема – у них життя нема. Бачать страх і смерть кожного дня.

– Де ви цього року пакували подарунки? Бо після пандемії пакування було перенесено з Варшави в Україну.

– Зараз тільки у Варшаві. Партнери з України досилали нам компоненти подарунків. Навіть військові їх збирали. Те, що їм приходило, вони віддавали для нашої акції «Свята без тата». Не залишали собі солодощів – усе віддавали дітям. Це феноменально.

– Неодноразово чув думку, що не час допомагати дітям чи біженцям. Тільки армію треба підтримувати.

– Теж не раз чули такі думки. Але ми ж не перестали підтримувати армію. Наша команда працює, щоб допомогти війську, 24 години на добу. Проте, якщо забудемо про дітей, які живуть у цій же війні, як ми дивитимемося їм в очі. Дорослі ведуть війну і втягнули в неї дітей, котрі ні в чому не винні. Не подарувати їм навіть маленький, символічний подарунок на свята – це було б ганебно. Ми показали дітям, що вони не самі. Для дитини, якщо приїхала закордонна посылка, – це сигнал, що про неї хтось знає, що вона в підвалі не сама, що ми з нею, ми їй допоможемо. Троє дітей, які загинули, отримали останній подарунок у житті. Найменшому було три роки. Може, ця дитина й загинула з цими цукерками в руці. Подарунком, можливо, був її останньою усмішкою. Ми не маємо морального права забувати про дітей. ●

Діти з подарунками на фронті

Марина ОДНОРОГ

Фото з архіву героя статті

«Людам потрібна моральна підтримка та можливість вивільнити емоції»

Артем Пивоваров – зараз один з найбільш популярних артистів в Україні, його голос частіше інших лунає в ефірі українських радіостанцій. А ще він – тренер шоу «Голос країни», володар премії Yupa «Найкращий виконавець», «Хіт року» та «За внесок у популяризацію української поетичної класики через проєкт „Твої вірші, мої ноти“». Артем їздить усім світом з благодійними концертами на підтримку України, збираючи повні зали у різних містах Європи, США та Канади.

14 лютого Артем давав єдиний концерт у Варшаві у 2024 році і зібрав повний зал Арени Torwar, яка вміщує від 5 до 7 тисяч глядачів. Енергетика та драйв Пивоварова, якісне шоу та хореографія, патріотичний речитатив та ліричне перебирання струн гітари вивільнили справжнє цунамі емоцій його українських фанатів того вечора. Про допомогу ЗСУ, про те, як у своїй творчості перейшов на українську, як переосмислює і популяризує вірші українських класиків, Артем розказав «Нашому слову».

– Ваша творчість після початку повномасштабної війни дуже змінилася. Як ви самі відчуваєте? Який він – оновлений Артем Пивоваров?

– Події останніх двох років загалом змінили життя і кожного з нас. Зараз ми боремося за право на існування і маємо відстоювати наші цінності, зокрема культуру. Так, після початку повномасштабної війни я зосередився на своєму авторському проєкті «Твої вірші, мої ноти», головною метою якого є популяризація української культури через призму музики. В такий спосіб я маю можливість

знайомити світ з нашою культурною спадщиною, що зберігає свою актуальність, та поширювати сучасну українську музику, передаючи через неї відчуття, що зараз знайомі багатьом.

– Багато артистів говорять, що після лютого 2022 року не могли творити. Чи був такий період у вас? І що спонукало активно зайнятися творчістю знову?

– У ці важкі часи я трансформую емоції в творчість, тому зараз багато пишу. За останні два роки ми випустили 15 нових робіт з кліпами, серед яких пісня «Маніфест», що увійшла до шкільної програми, альбом «Твої вірші, мої ноти», також було створено спеціальну концертну програму з оркестром та хором, що двічі зібрала повністю заповнені зали в Києві. І ми не плануємо зупинитися, на цей рік заплановано дуже багато всього. Наприклад, скоро вийде нова робота у межах проєкту «Твої вірші, мої ноти», яка усіх точно здивує.

– Що мотивувало вас творити до повномасштабної війни і що мотивує після?

– Музика – те, чим я хотів займатися з дитинства. І жодні перешкоди та відсутність підтримки не вплинули на прагнення робити те, що мені до душі. Мене надихають люди. Наші зустрічі з військовими надзвичайно мотивують. Зараз, коли йде боротьба за все українське, я маю можливість поширювати нашу культуру, доносити світові важливі меседжі, адже ми, артисти, є рупорами своєї країни і маємо усвідомлювати цю відповідальність.

– Якщо говорити про концертну діяльність, то здається, що ви останні два роки ще активніше виступаєте, ніж це

було раніше. Звідки стільки енергії та сил виступати, адже ви на своїх концертах віддаєте аудиторії дуже багато?

– Після початку повномасштабної війни ми першими почали їздити з концертами Україною. Я відчуваю необхідність підтримувати воїнів, що захищають нашу країну. Всі наші концерти зараз – благодійні, зібрані кошти спрямовуються на допомогу військовим. Я також розумію, що людям потрібна моральна підтримка та можливість вивільнити емоції, саме це й відбувається на наших виступах.

За ці два роки ми об'їздили з великими благодійними турами світ і не плануємо на цьому зупинитися. Зараз розпочинається новий благодійний тур, у межах якого якраз і відбувся концерт на великій арені у Варшаві. А далі – Відень, Мюнхен, Берлін... 19 та 20 квітня ми вже покажемо нове унікальне шоу в Палаці Спорту в Києві.

– Як ви відновлюєтеся після довгих закордонних турів?

– У закордонних турах дуже втомлює дорога, адже концерти в різних країнах і доводиться долати великі відстані. Часу на відпочинок зазвичай небагато, здоровий сон сприяє відновленню сил. А перезавантажитися завжди допомагають медитація і стояння на цвяхах.

– Чим зараз відрізняються ваші концерти та аудиторія в Україні та за кордоном?

– На наших концертах завжди відбувається обмін енергією, глядачі мають змогу відчути єднання, поспілкуватися, вивільнити емоції та зарядитися, що необхідно людям як в Україні, так і за кордоном. Напевно, головна відмінність закордонних концертів у тому, що близько 30% аудиторії там – це громадяни тих країн, в яких ми виступаємо. І це при тому, що весь мій матеріал україномовний. Кожен український артист зараз є представником української культури, це важлива і відповідальна місія, адже ми говоримо про Україну та несемо нашу культуру у світ.

– Ви неодноразово говорили про підтримку ЗСУ. Чи є конкретна сума, на яку ваша команда допомогла ЗСУ? І як ви обираєте підрозділи, військових, яким допомагати?

– Підтримка ЗСУ – процес безперервний. Ми постійно спілкуємося з військовими і знаємо, що наші захисники і захисниці потребують дуже багатьох речей щодня. Волонтерська діяльність потребує не лише коштів, які ми заробляємо і спрямовуємо на допомогу, а й багато часу, зусиль і уваги. Ми вже передали десятки автівок, дронів та інших необхідних речей, пошуком і купівлею яких займаємося самі, і продовжуватимемо допомагати. Нагадаю, всі наші виступи зараз – благодійні, ми не просимо донатити, а беремо кошти саме з наших концертів, тому важливий кожен придбаний квиток.

– Повертаючись до творчості, велику роль зараз грає ваш проєкт «Твої вірші, мої ноти». Як з'явилася ця ідея? Та яким чином ви підбираєте вірші поетів, адже українська поезія дуже різноманітна. Що має бути такого особливого в поезії, щоб вона стала частиною вашої пісні? І чи не було думок брати поезію сучасних українських авторів?

– Проєкт «Твої вірші, мої ноти» було запущено задовго до повномасштабного вторгнення. Ідея покласти на музику твори українських класиків прийшла до мене у 2020 році, коли я брав участь у проєкті «Плеяда», де треба було продекламувати вірш. Я запропонував заспівати, ідея всім спо-

добалася. Тоді я усвідомив, що маю йти далі з цією місією, адже для мене важливо зберігати нашу айдентичність, наше коріння, а також популяризувати українську культуру у світі, а саме це і є головною метою проєкту «Твої вірші, мої ноти». Матеріал для нього я обираю інтуїтивно. Для мене важливо, щоб в той чи інший період ці вірші резонували з моїм внутрішнім світом та моїми вібраціями загалом. Що стосується сучасних поетів, нещодавно вийшла робота «Валторна», яку я записав з вокалістами своєї команди на «Голосі країни». Це одна з наймасштабніших колаборацій у межах проєкту «Твої вірші, мої ноти» і перша робота, де розглянуто вірш живої та діючої легенди Ліни Костенко.

– Багато ваших композицій записані з кимось. Ви співали з Alyona Alyona, Quest Pistols, DOROFEEVA, Настею Каменських та іншими. Як обирали колег для створення певної композиції? Чим керувалися під час вибору?

– Загалом творчість – це імпульс. Коли я обираю матеріал, зазвичай швидко придумую мелодії і одразу знаю, з ким хотів би створити музичну версію того чи іншого вірша. На даний момент у межах проєкту «Твої вірші, мої ноти» вийшло 14 спільних робіт і в майбутньому планується багато цікавих і несподіваних колаборацій.

– Ви були одним із наставників на шоу «Голос країни», яке знімали під час повномасштабної війни. Як вам було в цій ролі? Що нового відкрили для себе завдяки шоу і чи підтримуєте зв'язок з переможцем Михайлом Панишином?

– Я давно бачив себе у кріслі тренера «Голосу країни», адже маю великий досвід співпраці з молодими виконавцями і хотів відкрити себе як музичного продюсера. Звісно, це була велика відповідальність для мене як для музиканта і продюсера мого проєкту і Pivovarov Production, яким я займаюся протягом усієї сольної кар'єри. На «Голосі країни» я вкотре переконався, наскільки Україна багата на таланти. І цього року це міг побачити весь світ, адже шоу проходило у міжнародному форматі. Наша взаємодія з Михайлом та іншими вокалістами моєї команди не обмежилася шоу. Як казав раніше, ми випустили спільну масштабну роботу «Валторна» і продовжуємо підтримувати зв'язок.

– Як ви вважаєте, в чому сила української пісні?

– Українці – співоча нація, що має величезну музичну спадщину. Недарма кажуть, що пісня – душа народу, адже у піснях часто розкриваються переживання, історія, риси національного характеру. Зараз українська пісня лунає у різних кутках світу. Вона підкорює щирістю, захоплює красою та милозвучністю мови, вражає силою духу українського народу. Приходьте на наші концерти, щоб почути сучасну українську музику та відчути справжню українську енергію! ●

Історичний календар

БЕРЕЗЕНЬ

Підготувала редакція

Фото з Вікіпедії та сайту uinpr.gov.ua

17 березня 1874 р. у селі Келечин на Закарпатті народився Августин Волошин, політичний, культурний, релігійний діяч, президент Карпатської України. Походив із родини сільського священника, закінчив гімназію в Ужгороді, навчався на теологічному факультеті в Будапешті (не завершив через хворобу). В 1897-му висвячений на священника, служив капеланом. Закінчив педагогічну школу в Будапешті.

Професор (1900-1917) та директор (1917-1938) учительської семінарії в Ужгороді.

Августин Волошин багато зробив для розвитку культури й освіти Закарпаття: «Не нарікайте, що народ бідний, але робіть, щоби був культурний і тоді буде матеріально щасливіший». Автор кількох десятків шкільних підручників, граматик, читанок, букварів. Очолював Педагогічне товариство Підкарпатської Руси, Підкарпатський банк, організатор Учительської громади, почесний голова «Просвіти». Наприкінці 1919-го увійшов до складу Директорії Підкарпатської Руси, засновник і керівник Народно-християнської партії (1922-1938), депутат чехословацького парламенту.

Як згадував Василь Гренджа-Донський: «Найбільшою заслугою о. Волошина є те, що в ті часи найбільшої мадяризації пише і видає книги, шкільні підручники і редагує майже єдину на той час газету "Наука"... Августин Волошин – найбільший наш муж наших нових часів, не зробив жодної кар'єри, хоч його широке знання, досвіди й здібності та великі заслуги просто предестинували його на найвищі достоїнства».

Був одружений з донькою викладача гімназії Іриною Петрик. Подружжя не мало дітей, тож опікувалося приватним сиротинцем, де виховувалося понад двадцять дітей. Дружина раптово померла від хвороби 13 березня 1936-го.

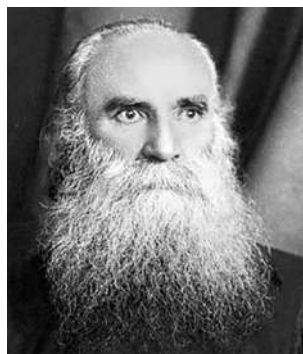
«Наша програма ясна і чітка. Нікому не хочемо робити кривди, хочемо, щоб у нашій країні запанувала правда, право й справедливість! Хочемо, щоб перестала біологічна політика нищення всього, що є українське», – виголосив Августин Волошин на конгресі Першої Центральної Руської Народної Ради 4 вересня 1938-го. Восени 1938 року був призначений прем'єр-міністром Карпатської України.

«Волошина часто представляли як типового духовника-політика-дипломата з часів Ренесансу. Але цей образ рішуче фальшивий, – писав паризький часопис «Ле Пті Парієн» в лютому 1939-го. – Отець Волошин зовсім не подібний до того рафінованого духовенства, що засліплювало королівські двори своїм блиском та дорожечінностями. Батько Волошин між населенням дуже облюблений і сам він – розумний реаліст. Він ані мрійник, ані фанатик».

14 березня 1939-го проголосив незалежність Карпатської України, наступного дня на засіданні Союзу обраний президентом. Після угорської окупації емігрував у Прагу, зосередившись на науковій та педагогічній діяльності. Завідував кафедрою педагогіки Українського вільного університету. У травні 1945-го – звинувачений в антирадянській діяльності та заарештований радянськими спецслужбами й вивезений до СРСР.

Володимир Марчук, який відбував покарання за те, що здався в полон німцям, описував Августина Волошина як невисокого, повного чоловіка: «Він мав хворий шлунок і не міг їсти. Свою їжу віддавав мені. Я не знав жодної молитви, і Волошин вчив мене "Отче наш". Кожного дня розповідав про життя Ісуса Христа, також про себе – як він їздив до Риму, до Праги. Я дізнався, що Волошин зустрічався з Ріббентропом, Бандерою і Мельником».

Знесилений, Волошин помер у тюремній лікарні Бутирської в'язниці у Москві 19 липня 1945-го. Згідно з заповітом, укладеним роком раніше, свій маєток та заощадження заповідав єпархіяльним училищам, учительським семінаріям, сиротинцям Карпатської України.

19 березня 1864 р. в селі Попудня на Черкащині народився Василь Липківський, творець і перший митрополит УАПЦ.

«Нам дотепер докоряють, вважають навіть єретиками за те, що Українська церква відділилась від московського патріярха без його на це згоди, що утворила собі своє церковне керівництво. Але

ж згадайте, чи питав московський патріярх згоди українського народу, коли підбивав під себе Українську церкву силою, без її згоди, він виконував заповіді Христа чи, навпаки, різко порушив ці заповіді і таким чином сам заслуговує докорів у єретицтві... Знайте ж усі ті, що вважаєте себе тут в Україні ще й досі прихильниками старої слов'янської церкви, підлеглої московському патріярхові, що ви підтримуєте неправду людську проти правди Христової, що коли ви не прагнете до церковної волі, до визволення Української церкви, ви йдете проти заповітів Христа, проти наказів св. Апостолів», – так говорив у своїх проповідях Василь Липківський, палкий прихильник української церковної автономії.

Він походив із давньої священницької родини. Навчався в Уманському духовному училищі, після закінчення Київської духовної семінарії був направлений в Київську духовну академію, здобув учений ступінь кандидата богослов'я. Після висвячення на священника (1891) опікувався церковнослов'янськими школами, деякий час очолював Київську церковно-вчительську школу. Виступав проти безправ'я церковних громад і свавілля вищого духовенства, розцінював російську церкву як інструмент виховання лояльного ставлення українців та інших підкорених народів до імперії. Активно включився в український культурно-релігійний рух. Був усунутий від викладання в 1905-му за ліберальні погляди й «українофільство», перебував під постійним наглядом поліції.

Розмірковуючи над шляхами реформування церковного життя, став одним із фундаторів «Братства воскресіння Христа», утвореного для здобуття автокефалії. Наприкінці 1917-го було створено оргкомітет для скликання Всеукраїнського

церковного собору. Запланований на 7 січня 1918-го, собор через російську агресію кілька разів переносився. Гетьман Павло Скоропадський та Директорія УНР проголошували автономію УПЦ, однак політичні обставини не дозволяли реалізувати ці рішення. Перший Всеукраїнський православний церковний собор (1918) навіть позбавив делегатських мандатів Василя Липківського та інших прихильників автономії. Однак другий собор (1919) ухвалив розпочати утворення українських парафій. Василь Липківський відслужив першу літургію українською мовою в київському Микільському соборі, став настоятелем Софійського собору, утворював українські парафії, перекладав на рідну мову богословські та літургійні тексти. Ієрархи РПЦ позбавляли його духовного сану, однак Всеукраїнська православна церковна рада взяла курс на створення власного єпископату, не вважаючи російський за своїх архієпископів.

Перший Всеукраїнський церковний собор зібрався в Софії Київській 14 жовтня 1921-го і проголосив автокефалію УПЦ. Перехід Київської церкви під зверхність Московського патріархату 1686-го визнано неканонічним, богослужіння мали вестися українською мовою. Василя Липківського майже одноголосно обрано митрополитом Київським і всієї України. «Не нову церкву для нашого народу ми утворюємо – ми відновлюємо ту рідну нашу церкву, за яку предки наші страждали, за яку життя своє покладали, могилами матір-Україну покривали», – наголошував митрополит у проповідях. Ієрарх користувався великим авторитетом у населення, часто його називали «народним митрополитом».

Більшовицька влада, занепокоєна успіхами української церкви, взяла курс на розкол українського православ'я. Згодом почалися прямі репресії, влада конфісковувала церковне майно й храми, єпископів заарештовували або ж відправляли в заслання. Двічі заарештовували й митрополита за звинуваченням в антирадянській діяльності.

На другий Всеукраїнський церковний собор восени 1927-го Василь Липківський прибув після тримісячного ув'язнення. Під тиском влади його звільнили з «митрополичого служіння» (інакше спецслужби погрожували розігнати собор і заслати митрополита). Слабкість духу делегатів собору стала ударом для Василя Липківського.

У 1929-му радянська влада оголосила УАПЦ «однією з ланок антирадянського підпілля» і невдовзі розпустила. «Радвлада утворила цю "соборну ліквідацію УАПЦ" запевне лише про людське око; в затінку цієї ліквідації вона робить справжню і невпинну ліквідацію взагалі віри і Христової Церкви за своїм комуністичним прогамом, і в першу свою п'ятирічку взялась до ліквідації УАПЦ, як наймолодшої, значить найменш тривкої, та ще й такої, що дуже захоплює селянство... Хоче все селянство обернути в безвірницьку спролетаризовану масу», – писав Василь Липківський у 1930-му.

Останні роки провів у злиднях, під постійним наглядом спецслужб. Живучи впроголодь, писав «Історію Української Православної Церкви» (збереглася завдяки тому, що її вдалося передати на Захід), займався перекладами, вів широке листування. У вересні 1937-го його запросили очолити Українську церкву в Канаді. Однак реалізувати задум завадив черговий арешт 22 жовтня. За місяць особлива трійка при Київському управлінні НКВС засудила його до найвищої міри покарання за «антирадянську агітацію у великих розмірах».

Липківський розстріляний 27 листопада 1937 року в Києві. Вірогідно, похований в Биківнянському лісі під Києвом. На Лук'янівському кладовищі йому встановлено пам'ятний хрест.

23 березня 1904 р. у містечку Жашкові на Київщині (нині Черкаська область) в селянській родині народилася письменниця Докія Гуменна.

Батько Докії освіти як такої не мав, але робив усе, щоб вивчити дітей. Після закінчення початкової школи Докія потрапляє до Звенигородської гімназії. Потім була педагогічна школа в Ставищах, де дівчина знайомиться із поетом Дмитром Загулом, який, відчувши літературний талант учениці, заохотив її до писання.

У 1922 році Докія вступає на літературно-лінгвістичний факультет Київського інституту народної освіти, починає друкуватися в журналах, входить до спілки селянських письменників «Плуг». Першу популярність їй принесли серії нарисів у «Листи із Степової України» та «Ех, Кубань, ти Кубань хлібородная», які в 1928-1929 роках друкувалися в журналах «Плуг» та «Червоний шлях». Докія Гуменна тоді побувала в селах Дніпропетровської, Запорізької областей і на Кубані, де щиро і реалістично описала занепад «колективізованого» села та всю неприглядність життя в новостворених комунах. Все це дуже контрастувало з офіційною пропагандою, тому реакція не забарилася. Докію Гуменну охрестили «куркульською письменницею», «куркульською агенткою в літературі», «класовим ворогом», «наклепницею на радянський лад». Такі звинувачення лунали на її адресу з уст першого секретаря ЦК КПУ Станіслава Косіора, про неї писали центральні московські газети «Известия», «Правда».

В Спілку пролетарських письменників України її не прийняли. Рятуючись від репресій, Докія Гуменна навіть деякий час жила в Туркменії. У цей же час письменниця зацікавилася археологією, у 1938 році брала участь в розкопках трипільського поселення в селі Халеп'я на Київщині.

Німецько-радянська війна застала Докію Гуменну в Києві. Вона зблизилася з Оленою Телігою, друкувалася в журналах «Літаври», «Нові дні», «Засів». В 1943 році, тікаючи від радянських репресій, змушена була емігрувати на Захід. Деякий час проживала в Словаччині, Австрії та інших країнах Європи, а в 1950 році переїхала до США. З собою в дорогу Докія Гуменна взяла усі свої рукописи. Під час переїзду продовжує роботу над розпочатим іще в Києві головним твором свого життя – романом-тетралогією «Діти Чумацького Шляху», який вийшов чотирма книгами з 1948 по 1951 роки (Мюнхен-Нью-Йорк). Роман, який показує соціальну еволюцію українського села від кінця XIX ст. до 30-х років XX століття, став помітним явищем в діаспорі. Свого часу українська служба «Голосу Америки» зачитувала в ефірі сторінки цього роману та інші твори письменниці.

Поряд із літературною діяльністю письменниця вела активне громадське життя. Без її участі не відбувалася жодна культурно-освітня подія в Нью-Йорку: її можна було зустріти в різних українських організаціях, вона брала активну участь у діяльності Української Православної Церкви, стала одним із засновників Об'єднання українських письменників в екзилі «Слово», разом із Уласом Самчуком, Юрієм Лавріненком, Богданом Кравцівим та іншими письменниками входила в Управу «Слова».

Померла Докія Гуменна 4 квітня 1996 року у Нью-Йорку, залишивши в спадок понад 30 томів своїх творів. Похована на українському православному цвинтарі в Саут-Баунд-Бруці, Нью-Джерсі.

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Чи Лемки мали свою шляхту?

Кед мали їх Русине, то предки Лемків тіж могли мати своїх боярів, але було то так давно, же трудно довести. Коли будеме твердо тримати ся лексикы (назвы Лемки), то о лемківській шляхті ани бесіды не може быти (цофли бы сме ся лем до половини XIX столітя, коли нашыма были юж лем газдове и духовенство). Штоправда товдышня руска шляхта не вшытка была ополячена, але остал ся лем посылід. Більшість нашой шляхты жыла юж в повным національным розкроку (*Gente Ruthenus, natione Polonus*), шляхты з самонамашыня (адже поповичів-шляхтичів нобілітуваных самым собом) не рахую. Не лем парох Гладышова нобілітувал ся, змінючы назвиско, в книгах метрикальных інших наших сіл тіж сут сьліды такой «нобілітації». В Ганчові о. Василь Станчак (*R(everendus)*). (*Шановний* – того рода запис находит ся лем перед священниками) *Bas. Stanczak in Hanczowa Comendarius [Заступник пароха]* в 1785 році стал о. Васильом Богуським (*R(everendus)*). *Bas. Boguski in Hanczowa P[a]r[oj]chus* – адже його отец был хыбаль шовтысом Богушы, бо парох мешкал в Королевій Рускій). Заміна назвиска мала місце 14 серпня 1785 або заразис по тім дни.

Кристина Перадзка во впроваджыню до книжки о Лемках и о Лемковині з половини XX столітя так пише до Поляків: *Старайме ся познати сесе цікаве племя Лемків, мешкаюче серед гір и лісів Малополющы, (...) будуще одламом підгірського народа, одділеного лем східным обрядом.*¹ Голосила, же сме нібы то «забытыма Поляками», але не она відкрила сесу «Гамерику». Спередил ей Александер Бартошук, котрий Лемків, нібы то «забытых Поляків», дал до наголовка своей книжки. Во вступі хтоси зо *Секції Науковий Комітету до справ дрібной шляхты на Сході Польщы* такє написал: *Зацікавліня польской науки сесым крайом (адже Лемковином) и оддання овочів своїх бадань суспільству, дає гваранцію реакції тогож суспільства на дії забытого племена, родово не менше польского, ніж Кашебы и Сьльонзакы.*²

Обі згаданы книжки напечатано в 1939 році, адже пословиця бесідуюча, же: *Не є того злого, што бы на добре не вышло, нич а нич не циганит.* Кед польску рацию стану з панталика не збыла бы II Світова война, то державна влада хыбаль вмовила бы нам, же мы сме Поляками (котры лем призабыли си, кым сут). Перадзка голосила, же нібы то юж лем східний обряд нас розєднувал (так як деяких гнешніх Підляшуків), а для Бартошука з роду не были сме меншыма Поляками ніж Кашебы ци Сьльонзакы.

Перадзка,хоц подає дакы интересны історичны інформації, а в книжці Бартошука даных єст купа, але «пахнут» неістинным (найбільшом вартістєм його книжки єст того, же єст доказом спробы фальсифікуваня історії). Бартошук, крім назвиск закінченых на -ський и -цкий, до польских зарахує о диво и такы як: Кот, Ковальчык, Новак, Мотика ци Матушык. Штирі першы рівнодобрі можут мати и лемківський корін, а Матушык не ма ани лемківського, ани поль-

ского, лем словацкий (то сын Матуша, адже Матвія-Матея-*Mateusza*). Бартошук декотры назвиска цілево подає в урядовых формах, йому вигіднійших. Такы назвиска як: *Chowaniec* (Хованец) ци *Zagórski* (Загірський) можут мати корін як польський, так и лемківський, и аджи словацкий (вшытко залежит од того, як записаны сут в джерельных документах и през кого). Треба было бы в метрикальных книгах перевірити, як їх найчастіжше записувано, якими іменами ся хоснували и як долго в данім селі мешкали їхні представники (при пристахах часом єгомосьці записували з якого села приходят). Товды мож было бы правильні приписати їх до такого ци іншого національного потічка, розливаючого ся по Бескыдах. Не ма што марнувати часу на розтрясання того, што Бартошук написал, а думку о Лемках, яко о нібы то «забытых Поляках», треба медже байкы гложыти.

В XX столітю шляхты в нас жадной не было, метрикальны книги підповідают, од кале в нас взяло ся тілко назвиск закінченых на -ський и -цкий. Завдякы Жевускому знаме, же справжньої шляхты и на Україні было як на лікарство. В памятнику такє записал: *Аджи в малой жмени шляхты, яка пришла на Україну (по Уніі Любельській, адже по 1569 році) ледво што десятий был істинным шляхтичом, решта выводит ся з підданных дворских, котрых панове з Великой Польщы (Wielkopolski) и з Краківського або з Підляшя вывезли, котры по польскы бесідуючы завдякы службі панам гроша нашпарувавши, поволи глошли в ролю дідичну або заставну (адже маєткы свої по родичах мают або в застав дістали, за грошы пожычены дідичови) и так тихо вдерли ся до стану шляхоцкого, заним го собі и нащадкам загварантували, хоснуючы ся позволіньом даным королеви конституційом сойму з 1766, котра самовольні розтігана понад істинне значыня, немало українських грошы до скарбниці короля Станислава притягла.*³ Товдышний український шляхті подібну оцінку давал и Миколай Василь Поточкий. Єден з найбільшых магнатів Річипосполитой так ей описал: *«Колиси то шляхоцтво наше было благом над благами, а нупе так ho Poniatowski zasmerdyw, szczo sorom do szlachectwa przyznawaty sia. Bih mene osudyt, a lude nehaj brechajut.* Пан собі не може уявити, што то ся діє в нашій Україні».⁴

Завдякы споминам Жевуского знаме, же на українських землях не лем Полякы робили ся шляхтом. За часів I Річипосполитой мода на шляхоцтво шырила ся и серед представниками руських свьщенных родів. Адже нашы ксьондзы не лем на Лемковині до нобілітуваных ишли, як

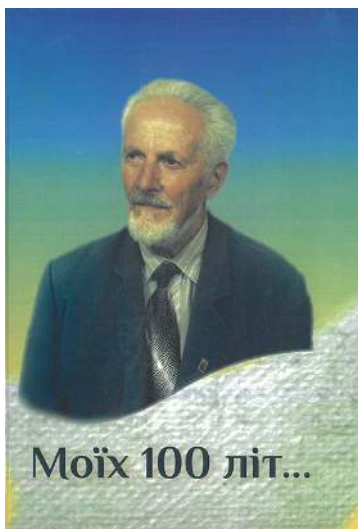
1 Dr Krystyna Pieradzka, *Na szlakach Łemkowszczyzny* Kraków 1939, c. XI

2. *Przedmowa* Sekcji Naukowej Komitetu dla spraw Szlachty Zagrodowej na Wschodzie Polski до книжки: *Łemkowie zapomniani Polacy. Polskie osadnictwo historyczne cz. IV Województwo krakowskie. Łemkowszczyzna Zachodnia z mapką i 6 fotografiami*. Materiały onomastyczne zebrali i omówili mgr Aleksander Bartoszek, Warszawa 1939 r. c. 5.

3. Henryk Rzewuski, *Pamiętki Jpana Soplicy cześnika parnawskiego* Opracowała Elżbieta Zarych, Kraków 2005, s. 277.

4. Тамже с. 288. Україньскомовны выповіды Потоцкого подаю так як їх Жевуский записал, на наше переводжу лем польску мову.

«Моїх 100 літ... Життєвий та творчий шлях Івана Павловича Бучківського». Львів: «Левада», 2023

Ігор ЩЕРБА

«Не дай спати ходячому». Наука для нащадків

Мені до рук потрапила незвичайна книга – «Моїх 100 літ» про біографію дуже цікавої людини. Авторкою-упорядницею цього видання стала дочка головного героя – Мирослава Олійник-Бучківська. Вона провела копітку роботу в домашньому архіві батька, пресових виданнях. У книжці – багато особистих документів, сімейних знімків, спогадів, зображень дарчих грамот доби незалежної України. З її сторінок постає образ галицького інтелігента-патріота. Я би сказав, що Іван Бучківський родом із національно-патріотичної школи галичан, чиїм взірцем був Іван Франко.

Життєвий шлях героя книги, який нещодавно відзначив свій 100-літній ювілей, визначався історичними подіями: суспільна робота в період довоєнної Польщі, німецька та радянські окупації, врешті незалежна Україна. Головною віхою його біографії стала залученість до діяльності скаутської організації Пласт та УГКЦ.

У 1942-1944 роках під час навчання в Самбірській учительській семінарії Іван Бучківський став членом Пласту, до лав якого вступала найбільш національно свідомою українська молодь. Був літописцем куреня імені князя Лева, також редагував газету «Слідом». У період німецької окупації пластові курені діяли в містах Галичини, Холмщини, Надсяння. Оскільки німецька влада заборонила роботу організації, її члени збиралися напівлегально. Життя української пластової молоді базувалося на християнських і національних принципах. Літо пластуни зазвичай проводили в таборах на території Самбірщини. Однак у травні 1944 року відбувся похід стежками лемківського краю, його учасники побували також у Сяноці – «столиці Лемківщини», як окреслює це місто авторка видання. Зустрічалися із сяницькими мешканцями, бували в краєзнавчому музеї, парку. Незабутнім для молодих українців було «бесідування» із місцевими лемками. Давучи можливість побачити рідні землі на власні очі, пластунам прищеплювали любов до рідної землі. У межах вишколу вони знайомились із життям людей, збирали зразки вишивки, записували народні пісні.

Минуло біля 40 років від тих подій, перш ніж пластуни з Польщі змогли знову мандрувати стежками Лемківщини. Сьогодні Пласт у Польщі вважає себе спадкоємцем пластових структур, які діяли у довоєнній країні. Перший пластовий табір відбувся 2-18 липня 1990 року в селі Жабінка біля Круклянок. Організаційними справами займався отець Марко Скірка, з молоддю також працював тоді ще гданський студент Петро Тима.

Дочка Івана Бучківського розповідає, що девіз її батька – «не дай спати ходячому». Вона також наводить слова теперішнього керівника Пласту в Самборі Юрія Леськівця: «Іван Бучківський для сучасних самбірських пластунів став тією ниткою, яка зв'язала сьогоднішніх членів організації з воєнною історією Пласту». Саме тому в 100-річчя найстаршого пластуна хочеться віддати належне авторці-упорядниці Мирославі Олійник-Бучківській. Її приклад є важливим не лише для галичан, але і для тих, хто мешкає тут, у Польщі. Треба зберігати та збирати родинні архіви, спогади, фотографії, передавати їх нащадкам, щоб пам'ять роду не загинула. Це не обов'язково мають бути книжкові видання, а хоча б альбоми зі світлинами, щоб ми бачили який славний шлях проходили наші предки. ●

муху до меду. Было так, бо нобілітация їхнім дітям отвєрала дорогу до державных урядів (в Річыпосполитой лем шляхта могла на них засісти). Потоцкий так жалил ся на поведінку самозваного поповича-шляхтыча, свого найближшого сусіда: «Кєд зачал мі докучати, терпец ся мі гурвал; то корчмы ставлят так, же мої тратили заробіток, то в грунта канівскы ся мі ворирал, то за заяцями по моім поли ганял. *Ja jemu raz kažu: „Oj mosanie Wołynecki, odczepy sia, bo dohrajiesz sia”. Na koniec, na mojej zemli jehо uchopył i piatsot tam kazał mu nasypaty, hde potribno, a win, jak sia wylizaw, na mene z pozwom do grodu. Оправдую ся (в суді), же він попович и беру люди szczo jehо bat'ka znały; але i sudia, i pidsudki [i sędzia i podsędki] takowohoż rodu szczo i win, i szlachectwo protiv Bohu mu pryznały и в вежы наказали мя тримати, так же мусіл єм заплатити 50 000, а так mojou krywdou podiliły sia. Затратити мя хотіли. Я ту шляхту роблю якбы дакий гетман, кому дам в скору, тот зразу шляхтичом ся робит,*

а пак за мої грошы робит ся власником. *Od Kaniowa aż po Skwyru kto didycz [dziedzic], to szlachtycz mojoj roboty.* Ищы за тото псы на мя вішають, така ту в нас вдячність, же на люди їх выводжу. *Meni ne hroszy žal,* але краю; мы шляхтом стали, а кєд шляхоцтво ся так спаскудило, будеш відіти, же и край занепаде. *Szczoz robyty:* який пан, такий крам. Што лем злого, то од Понятовского вышло. Поіхай но, до Варшавы, а зобачыш, з кым (король) пристає. Аж ксьондз Нарушевич, котрий хоц стихы пише, але єст добрым шляхтичом, и аджи нашого князя родина, то він аджи зауфаний короля, не може вытримати и бесідує: „Ци король думат паперню закладати, же так гавґаны зберат?” Варшава гірша од Содомы: самы фармазоны и лютры. *Boha ne bojut sia, a takie teper senatory i dygnitary, szczob kołyś nyktob na ekonomow ne wziaw».*⁵

5. Тамже с. 289.

● **Дирекція та вчителі І Загальноосвітнього ліцею ім. Тараса Шевченка в Білому Борі сердечно запрошують учнів VII і VIII класів спільно з батьками та вчителями на День відкритих дверей в п'ятницю, 8 березня 2024 року, о 9.00**

Під час свята школи заохочуємо до участі у конкурсах:

■ співаної поезії ■ авторської поезії ■ образотворчого мистецтва

Положення і заяви на конкурси на сторінці школи: liceum-bialybor.pl/aktual/dni-patrona-2024

Під час урочистості відбудеться художня програма, підготовлена учнями Шевченкових шкіл.

В неділю, 10 березня 2024 року, об 11.00 запрошуємо на концерт, присвячений 210-й річниці від дня народження патрона наших шкіл – Тараса Шевченка.

Під час концерту відбудеться вручення нагород переможцям у конкурсах, проведених під час відзначення Дня патрона школи.

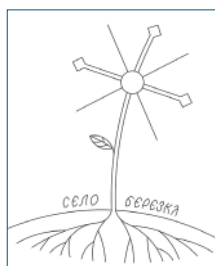
ВІДІШЛИ

23 січня 2024 року відійшов у вічність

† Іван Пецух – велика людина не тільки для Лігниччини

Він лемко, який народився 23 березня 1936 року в Брунарах на Лемківщині. Як усі наші люди, у 1947 році був вигнаний з рідної землі. Оселився з родиною в селі Жешотари біля Лігниці. Тут одружився з Емілією Пелеш та разом з дружиною переїхав жити до міста. У подружжя народились три доньки: Лідія, Марія і Ольга. Пан Іван був активним учасником церковного та національного життя нашої лігницької й не тільки спільноти. Усе для нього було важливим: рідна Лемківщина та далека, але близька серцю Україна. Трьох своїх дочок родина Пецухів віддала до нашої лігницької школи. А потім тут училися їхні діти. Пан Іван активно долучався до діяльності ІV ліцею. Був головою батьківського комітету, підтримував своїм патріотизмом молодше покоління з усієї Польщі, яке навчалось у Лігниці. Активно діяв у місцевих структурах УСКТ, а потім – ОУП. Був також членом гуртка Об'єднання лемків у Лігниці, де став головою ревізійної комісії. Пан Іван публікував свої матеріали в часописах «Ватра» і «Наше слово». Поки дозволяло здоров'я, приїжджав з дружиною на Ватру в Ждині та на інші події нашої спільноти. Пан Іван працював на відповідальних постах. Обіймав найвищі адміністративні посади в органах управління Лігниці, де завжди відкрито говорив про своє українське походження. Постійно дбав про церкву і на кожні свята відвідував з родиною літургію, хоча часто це були робочі дні. Іван Пецух був символом нашого життя в Лігниці. Дякуємо, пане Іване, за Ваш життєвий шлях! Хай небесні Брунаряне і всі Лемки там запалять для Вас вічну Ватру. Вічна Пам'ять!

Гурток ОЛ у Лігниці, Головна управа ОЛ

Вшанування жертв із с. Березка біля Бірчі

Спілка українців «Пам'ять і спадщина» (колись: «Спілка українців політв'язнів і репресованих у Польщі») звертається до колишніх мешканців села Березка біля Бірчі та їхніх нащадків, а також до усіх, кому небайдужа справа збереження нашої історичної пам'яті, з закликом про допомогу в гідному вшануванні цивільних жертв подій, які відбулися 11 квітня 1945 р. Тоді від рук польського підпілля загинуло понад 180 осіб. Тільки деякі з них мають гідне місце поховання на території колишнього греко-католицького кладовища. Більшість спочиває в безіменних братських могилах. Нещодавно, завдяки старанням Перемисько-Варшавської греко-католицької архієпархії за підтримки і сприяння нашої спілки, цей роками занедбаний цвинтар повернуто Церкві.

Через рік відзначатимемо 80-ті роковини згаданого вище злочину. Наша спілка почала роботу з облаштування території, проте не маємо достатньо коштів для побудови огорожі та гідного пам'ятника, тому звертаємося до вас з проханням про підтримку.

Жертводавців просимо надсилати кошти на рахунок:

Stowarzyszenie Ukraińców Więźniów Politycznych i Represjonowanych w Polsce, ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

Nr konta: 02 1240 2568 1111 0011 3268 7730 Призначення платежу (Tytułem): Berezka

Для отримання додаткової інформації можна звертатися за електронною адресою: supirp.stow@gmail.com, тел.: +48 509 986 270 (Степан Боднар), +48 601 873 447 (Олександр Стець) або традиційним листом за адресою: PAMIS, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl.

Ціна 1 примірника – **35,00** злотих; з висилкою – **45,00** злотих.

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський

рахунок: TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, **Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029**

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

● XLIX ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ДИТЯЧИХ АНСАМБЛІВ КОШАЛІН 2024

відбудеться 15-16 червня 2024 року (субота, неділя)
в Балтійському Драматичному Театрі у Кошаліні
вул. Театральна Площа 1 (Plac Teatralny 1)

Зголошення про участь ансамблів просимо пересилати
листом до 15 травня ц.р. на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009

zur_koszalin@wp.pl

Заохочуємо до участі всі ансамблі, особливо кабаре
та інструментальні групи!

БЕЗ КАЗОК!

У заяві слід подати:

- назву ансамблю
- місцевість
- ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і номер телефону
- тему, заголовок, час тривання програми, рід виступів (субота – не довше 15 хв.; неділя –10 хв.)
- кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей)
- кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Zadanie dofinansowano ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków Gminy Miasta Koszalina

Zadanie publiczne jest współfinansowane z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego

Zadanie dofinansowano ze środków Budżetu Państwa (Działalność zmierzająca do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości ukraińskiej . * Dziecięce Festiwale i Konkursy)

● XXII Загальнопольський конкурс малюнків «Рідні землі дідусів моїми очима»

Праці просимо виконати у форматі А3.

Просимо, не кладіть на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі праці в транспорті.

Братимуться до уваги тільки індивідуальні праці.

Позаду праці треба подати:

- ім'я і прізвище дитини,
- вік автора, клас і школу,
- адресу і номер телефону.

Професійне журі оцінюватиме праці у категоріях виконавців:

- 1) діти дошкільного віку (до 6 років);
- 2) школярі 7-9 років (початкова школа);
- 3) школярі 10-12 років;
- 4) школярі 13-15 років.

Найкращі праці будуть нагороджені та експоновані під час 49-го Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін 2024 15-16 червня 2024 року (субота-неділя)
Праць не повертаємо!

Праці просимо надсилати до 15 травня 2024 року на адресу:

Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin.

тел.: 94 342-64-70, 884-994-009

zur_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

- Ельблонзький відділ Об'єднання українців у Польщі запрошує на

56-й Дитячий фестиваль української культури,
який відбудеться 18-19 травня 2024 року в залі театру ім. Александра Севрука в Ельблонзі (вул. Театральна 11).

● Розраховуючи річну податкову декларацію PIT-37, перекажіть, будь ласка, 1,5% податку на статутну діяльність товариства «Майстерня».

1,5% – це частина ваших податків, яка не йде до державного бюджету, а спрямована для вибраної громадської організації. Ви можете вибрати, якій саме організації їх переказати. На що підуть ваші 1,5%:

- ✓ великий щорічний концерт до Дня Незалежності України,
- ✓ літній табір для діток-біженців «Майстернята»,
- ✓ організацію інтеграційних заходів для української спільноти в місті Кошалін.

Jak co roku zachęcamy do przekazania 1,5% Twojego podatku na nasze stowarzyszenie. Dzięki Wam możemy organizować nasz koncert! WAŻNE! Pamiętajcie wpisać CEL SZCZEGÓŁOWY oraz KRS.

УВАГА! При вписанні KRS громадської організації 727903, ОБОВ'ЯЗКОВО треба вписати ціль: RAZEM KOSZALIN, тоді ваші 1,5% потраплять саме на офіційний рахунок товариства «Майстерня». Дякуємо!

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotokład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

**Змінюємося
завдяки Вам,
змінюємося
для Вас!**

**ПЕРЕДАЙ 1,5% СВОГО ПОДАТКУ
НА ВІДБУДОВУ НАРОДНОГО ДОМУ**

KRS: 0000564708

cel szczegółowy: Narodnyj Dim

Przeznacz 1,5 % na rzecz dzieci
ze szkół w Białym Borze
oraz punktów nauczania

Передайте 1,5% дітям зі шкіл
у Білому Борі
та навчальних пунктів

KRS nr 0000138192 KIWANIS

1,5%

**PODATEK
DOCHODOWY**

Wspieraj dzieci - przeznacz podatek!

więcej informacji: www.liceum-bialybor.pl • www.sp2bbor.eu